

Jakub Choryński
Problematyka uznania Republiki Kosowa jako najmłodszego państwa
Europy

Wstęp

Republika Kosowa, niedawno obchodząca swoje dziesięciolecie jest najmłodszym europejskim państwem. W niniejszym rozdziale dokonano analizy problemu stosując interdyscyplinarne podejście – z punktu widzenia historycznego, prawnego i politycznego. Przedstawiono historyczną genezę problemu, okoliczności ogłoszenia niepodległości oraz dokonano przeglądu różnych stanowisk państw europejskich do nowopowstałej republiki. Analiza obejmuje w szczególności przyczyny braku akceptacji dla Kosowa ze strony niektórych państw europejskich, które nie uznały Kosowa, wyłamując się z niejako automatycznej, rozpoczętej postawą Stanów Zjednoczonych, akceptacji, jaka miała miejsca w przypadku zdecydowanej większości państw Starego Kontynentu. Największe mocarstwa wskazały innym europejskim niejako drogę postępowania wobec Kosowa.

Praca została podzielona na kilka podrozdziałów, które w pracy wskazały najistotniejsze fakty oraz ich analizę w kontekście powstania Kosowa. Po wprowadzającym wstępie nakreślającym kierunek pracy przedstawiono geopolityczne położenie kraju Następnie poświęcono fragment na historyczny rys terenów oraz demograficzne informacje. W dalszej kolejności skupiono się na relacjach USA – Kosowo oraz na ścisłej współpracy serbsko-rosyjskiej. Rosja oraz Stany Zjednoczone będąc najwaźniejszymi graczami na arenie międzynarodowej są punktem odniesienia dla pozostałych państw europejskich i wytyczają niejako drogę polityki pozostałych państw. Dalej przedstawiono stanowiska państw UE, w pierwszej kolejności najsilniejszych jej członków: Wielkiej Brytanii, Francji oraz Niemiec. Meritum pracy stanowi podejście państw odrzucających Kosowo oraz ich problemy mniejszościowe będące głównym czynnikiem takiego stanowiska. W dalszych podrozdziałach odniesiono się do teorii prawa międzynarodowego a także relacji Kosowa z państwami ościennymi.

Począwszy od zakończenia II wojny światowej, mimo zimnowojennego napięcia, kontynent europejski traktowany jest jako ostoja stabilności, ma się tu zwłaszcza na uwadze stałość i nienaruszalność granic, a także – co do zasady brak konfliktów zbrojnych. Kluczowymi momentami, które ograniczyły istniejące napięcia były przełom lat 80. i 90. XX wieku i upadek komunizmu oraz porozumienie wielkopiątkowe 1997 r., wygaszające konflikt w Irlandii. Źródłem napięć, zarówno w ostatniej dekadzie XX wieku, jak i pierwszej kolejnego stulecia, były Bałkany i problemy, które pozostały po rozpadzie Jugosławii. Warto odnotować jednak, że w ostatnich kilkunastu latach (będących głównym obiektem zainteresowania autorów niniejszej monografii) zauważalne stało się wzmożenie ruchów i inicjatyw niepodległościowych na całym kontynencie. Kosowo stało się kazusem, na który, jako precedens wskazują separatyści w Katalonii, Donbasie, Osetii i Abchazji, Naddniestrzu oraz na Krymie.

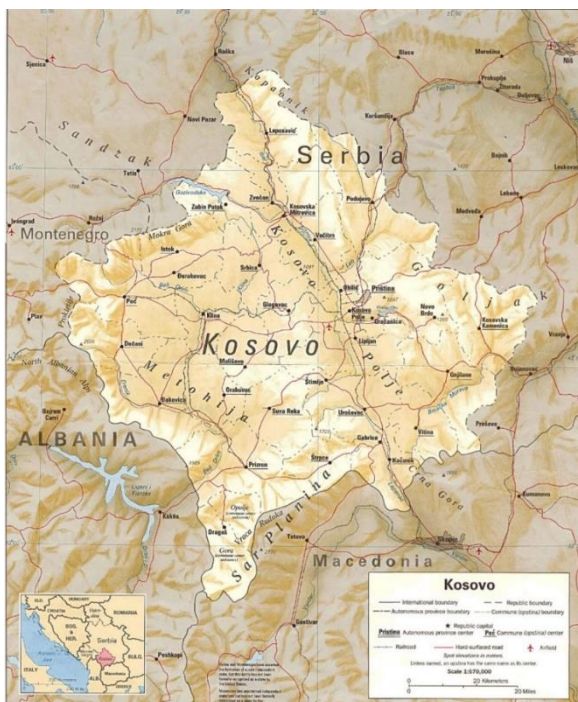
Z wyjątkiem państw powstałych w wyniku rozpadu państw komunistycznych, Kosowo postrzega się jako jedyny kraj na Starym Kontynencie, który po drugiej wojnie światowej powstał w granicach państwa już istniejącego. Republika Kosowa proklamowana została 17 lutego 2008 roku¹ przez deputowanych kosowskiego parlamentu. Nowy bałkański twór na arenie międzynarodowej budzi wiele kontrowersji, z której najważniejszą jest kwestia jego proklamacji jako odrębnego państwa, wyodrębnionego z terytorium Serbii. Kazus Kosowa jest bezprecedensowy, a jego recepcja stała się przyczyną wielu sporów dzielących Europę i świat. Interpretacja tej sytuacji wymaga rozstrzygnięcia kolizji pomiędzy zasadami integralności państwa i nienaruszalności granic a prawem do samostanowienia (przy czym jego zastosowanie do Kosowa jest już kwestią problematyczną). Mimo licznych deklaracji o wyjątkowości tej sytuacji, wzmocniła ona nadzieje na niepodległość wielu innych grupom narodowościowych. Na całym świecie dostrzec można nasilające się problemy narodowościowe i tendencje separatystyczne, zmierzające do oderwania odrębnych etnicznych fragmentów

¹ *Kosovo Declaration of Independence*, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/Dek_Pav_e.pdf?fbclid=IwAR0SMY7ubiEc_IZ0rdjJZH-eLhZ0Md1-IQTSx-8PFMqKF4WhgUbsuDNRWco [dostęp: 14.07.2019].

większych państw i tworzenia nowych organizmów quasi-państwowych, wzorując się przy tym na kazusie Kosowa².

Charakterystyka i położenie geopolityczne Kosowa

Podrozdział ma na celu przybliżenie geopolitycznego położenia i scharakteryzowania jego terytorium. W pierwszej kolejności zostanie przybliżona sytuacja geograficzna i demograficzna Republiki Kosowa. Dla nakreślenia kontekstu rozważań w niniejszej pracy, istotne jest przybliżenie sytuacji geopolitycznej Republiki Kosowa. Ukształtowanie powierzchni Kosowa jest typowe dla kraju Półwyspu Bałkańskiego - dominują na tym obszarze tereny górzyste. Granice są determinowane przez cztery różne pasma górskie.

Rysunek 1: Kosowo (mapa fizyczna) 1:670000,

Źródło: <http://mapsof.net/kosovo/kosovo-physical-map>

² Zob. M. Kosienkowski, *Nadnistrzańska Republika Mołdawska. Determinanty Przetrwania*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010, s. 11.

Kształtem Kosowo sprawia wrażenie rombu, o mniej więcej równych bokach, z dość nieregularnymi wierzchołkami. Powierzchnia Kosowa wynosi 10,887 km² ³. Obszar zdominowany jest przez dwie kotliny górskie - zachodnią Metochie oraz wschodnie Kosowskie Pole⁴. Niniejsze kotliny stanowią istotne miejsca w historii serbskiego narodu. Metochia, pochodzi od greckiego słowa *Metoha*, oznaczającego własność kościoła⁵. Zachodnia kotlina określana jest jako jedno z ważniejszych miejsc w historii Serbii, z którą to jej mieszkańcy łączą początki swego narodu, a także z powodu wielu serbskich świątyń⁶.

³ https://countrymeters.info/en/Kosovo#population_2019 [dostęp: 14.07.2019].

⁴ J. Żmuda, *Kosowo, czyli Państwo peryferyjne w sercu Europy*, Kultura i Polityka, Kraków, 2010, nr 7, s. 54.

⁵ M. Skorczewski, *Kosowo, mit kosowski i jego recepcja*, s. Studia z dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej, nr XLVIII, s. 284.

⁶ <http://www.national-geographic.pl/blogi/archiwum/kosowo-w-poszukiwaniu-serbskich-klejnotow-w-metochii> [dostęp: 14.07.2019].

Rysunek 2: Kosowo Mapa demograficzna, Źródło:

<https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/1763110,1,kosowo-serbia-niebezpieczna-zmiana-granic.read>

Republika Kosowa sąsiaduje z czterema państwami. Specyficznego ukształtowania wymaga sprecyzowanie dwuczłonowym określeniem kierunku świata, by z pietyzmem opisać kontur graniczny⁷. Północno-wschodnia krawędź Kosowa graniczy z Serbią. Największe zbiorowisko mniejszości serbskiej zamieszkuje właśnie tereny przygraniczne, leżące na północy Republiki Kosowa. Południowo-wschodnim sąsiadem jest Macedonia, południowo-zachodnim Albania, a najkrótszą z granic Kosowo tworzy z drugim najmłodszym krajem bałkańskim - Czarnogórą, która odłączyła się od Serbii 3 czerwca 2006 roku⁸. Najdłuższa, północno-wschodnia granica jest jednocześnie tą, która wywołuje największe kontrowersje i problemy.

Historia spornych terenów – rola mitu Kosowskiego Pola

Kosowskie Pole, również ważne miejsce dla Serbów, któremu poświęcają sporo uwagi w swoich dziełach literackich, to miejsce także wielu bitew. 5 czerwca 1389 roku na Kosowym Polu⁹ rozpoczęła się bitwa, która w historii i literaturze narodu serbskiego jest wydarzeniem niepodważalnie istotnym i bezprecedensowym. Co ciekawe data starcia chrześcijańsko-tureckiego nie jest przesądzona i pojawia się także data 28 czerwca 1389. Powyższa niepewność wynika z różnic w datowaniu według kalendarza juliańskiego oraz gregoriańskiego. Dla niektórych zajmujących się tą tematyką za dzień bitwy uchodzi nawet 23 czerwca¹⁰. Warto potraktować powyższe informacje jednak z rezerwą, gdyż nie są one najistotniejsze w całej bitwie.

⁷ J. Żmuda, *Kosowo, czyli państwo peryferyjne w sercu Europy*, s.7.

⁸ Beata Hołowacz, *Przyczyny secesji Czarnogóry od Serbii i jej wpływ na integrację z Unią Europejską* [w:] *Balkany u progu zjednoczonej Europy*, Kraków 2008, red. P. Czubik, s. 70.

⁹ http://www.zamki.name/bitwy/bitwa_na_kosowym_polu_1389.html [dostęp: 14.07.2019].

¹⁰ *Ibidem*.

W wielu źródłach trafić można na określenie *mit kosowski* oraz określenia, iż to właśnie Kosowe Pole jest kolebką serbskiego narodu i tożsamości. Co warte podkreślenia, wymiar duchowy jak i obecność bitwy w serbskiej kulturze pozostawał ważniejszy niż realne straty oraz skutki tego starcia. W jednym z mitów, w nocy poprzedzającej bitwę, anioł odwiedził księcia Lazara I Hrebeljanovića, proponując Królestwo Niebieskie lub ziemskie. Władca wybrał Królestwo Niebieskie, co według wierzeń skutkowało upadkiem państwa serbskiego¹¹ a także jego śmiercią podczas bitwy. Serbowie traktują więc to starcie jako przegraną.

Głosy na temat samego przebiegu starcia na kosowskim polu są podzielone¹². Rozstrzygnięcie bitwy nie przesądziło o jednoznacznej przegranej Serbów czy Turków, gdyż po obu stronach zginęli głównodowodzący, a obie armie odniosły bardzo dotkliwe straty.

Pod względem militarnym bitwa została nierozstrzygnięta¹³, to jednak w wierzeniach i kulturze serbskiej dominuje raczej przekonanie, że to Serbowie odnieśli klęskę, lecz stan faktyczny w wielu źródłach głosi, iż nie stracili oni kawałka ziemi na rzecz Osmanów. Skutkiem, którego możemy być niemalże pewni, były rządy księżnej Milicy, sprawowane w imieniu faktycznego władcy tronu – nastoletniego Stefana Lazarevicia. W wyniku osłabienia władzy po śmierci Lazara I oraz wielu jego popleczników księżna zdecydowała się na oddanie ręki swojej córki, Olivery... sułtanowi Bejezydowi, który przejął władzę po śmierci swojego ojca Murada I podczas bitwy. Serbowie wierzyli, że przymierze zawarte w przededniu starcia z Imperium Osmańskim, nawet mimo porażki oznacza wyjątkową więź serbskiego narodu z Bogiem. Jako ciekawostkę warto potraktować fakt, iż miejsce bitwy nie należało do przypadkowych. Kosowe Pole było własnością krewnego księcia Lazara – jego zięcia Vuka Brankovicia¹⁴, z którym to w *micie kosowskim* wiąże się historia nieprawdziwego oskarżenia o zdradę serbskiego narodu

¹¹ M. Skorczewski, *op. cit.*, s. 286.

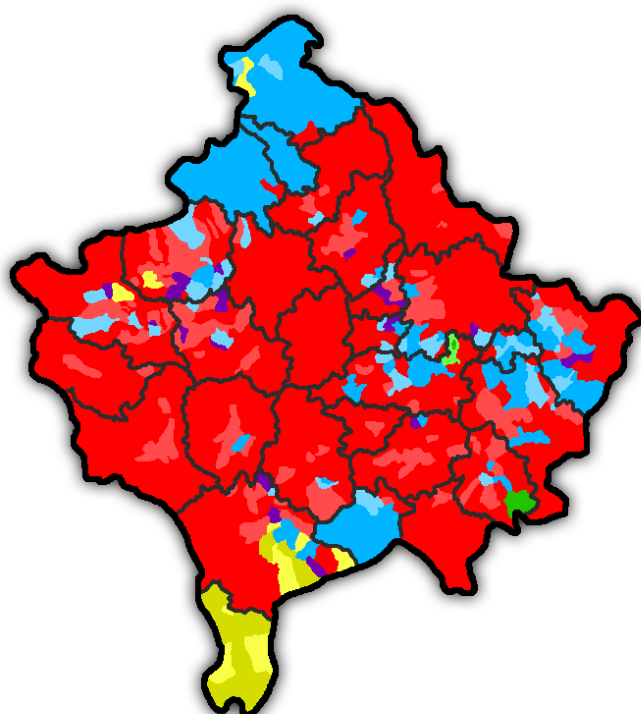
¹² M. Skorczewski, *op. cit.*, s. 285.

¹³ http://www.zamki.name/bitwy/bitwa_na_kosowym_polu_1389.html [dostęp: 14.07.2019].

¹⁴ M. Skorczewski, *op. cit.*, s. 285.

Demografia

Liczba mieszkańców, nie przekracza dwóch milionów. Uściślając fakt, obecnie mieszka na terenie Kosowa 1,810,035 osób¹⁵. Struktura demograficzna zdominowana jest przez narodowość albańską, stanowiących prawie 93% ludności zajmującej obszar Kosowa. Co ciekawe, drugą nacją zamieszkującą sporny obszar są Boszniacy, ich udział w liczbie mieszkańców, to (1,6 %) , tuż za nimi znajdują się Serbowie (1,5%). Kolejnymi narodami, mającymi marginalny wpływ na demografię, lecz również umieszczonymi w spisie są: Turcy (1,1%), Aszkali (0,9%), Egipcjanie (0,7%), Gorani (0,6%) oraz Romowie (0,5%).

KOSOVO DEMOGRAPHICS

¹⁵ <https://countrysimeters.info/en/Kosovo> [dostęp: 14.07.2019].

Rysunek 3: Kosowo (mapa demograficzna), Źródło:

<https://www.deviantart.com/theweirdserb/art/Kosovo-Demographics-627192173>

O ile ponad dziewięćdziesięcioprocentowa dominacja Albańczyków, a także minimalny udział innych narodowości nie budzi wątpliwości, tak dość zaskakującym faktem jest większa liczba Boszniaków od Serbów. Wynika to z faktu, iż szacunkowe wartości nie w pełni odzwierciedlają stan faktyczny procentowego udziału narodów w Republice Kosowa. Mowa tu m.in. o Serbach, gdyż opisana struktura demograficzna zaczerpnięta została ze spisu powszechnego Kosowa w 2011 r. Opisywany spis ludności wykluczył tereny północnego Kosowa, najprawdopodobniej z powodu mieszkających tam w zdecydowanej większości Serbów. Na południu Republiki natomiast, to społeczność serbska i romska zbojkotowała spis¹⁶.

Stany Zjednoczone wobec Kosowa

Reakcje poza Unią Europejską, tak jak również w przypadku UE nie było tożsame.

Przy powstawaniu i proklamacji nowego bałkańskiego państwa, mocarstwa światowe były podzielone. Pierwszym sojusznikiem a zarazem pewną gwarancją na akceptację sojusznicznych państw były Stany Zjednoczone. Biały Dom, dzięki swojej pozycji, to nie tylko jeden potężny głos akceptujący i wspierający najmłodsze państwo świata. Zarazem, jest pewnym gwarantem bezpieczeństwa a jego postawa wpływa na akceptację przez mniejsze państwa. Dzięki wsparciu Kosowa, Amerykanie pozyskali sojusznika w tej części Europy, który jest najbardziej skonfliktowanym i trudnym obszarem. USA na nowej bałkańskiej mapie założyło swój przyczółek, by móc kontrolować i mieć wpływ na politykę w kolejnej części świata.

¹⁶ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html> [dostęp: 14.07.2019].

Sami obywatele Kosowa, prawie w całości Albańczycy, zachwyceni takim wsparciem bardzo utożsamiają się z Białym Domem. Republika Kosowa, określana jako pięćdziesiąty pierwszy stan USA¹⁷ ukazują jak ważnym punktem na mapie świata dla Stanów jest Kosowo, a także jak bardzo w Kosowie liczą się ze zdaniem Waszyngtonu. Nastroje wśród obywateli Kosowa są proamerykańskie, przykładem jest: bulwar Billa Clintona oraz ulica Madeleine Albright (sekretarz stanu w rządzie Billa Clintona). Wyrazem powszechnego uznania i wdzięczności mieszkańców Kosowa jest także pomnik prezydenta Clintona, wybudowany w Prisztinie. Mieszkańcy Kosowa uwielbiają byłego prezydenta Stanów, ponieważ w okresie wojny z Serbią podjął decyzję o nalotach wojsk NATO na Serbię.

Amerykanie widzą w Kosowie, choć biednego to dobrego klienta oferowanych przez nich dóbr. Przyczółek bałkański dla Amerykanów, to nie tylko możliwość większej kontroli na trudnym terenie, lecz także szansa zbytu dla amerykańskiego rynku. Politycy amerykańscy otwarcie mówili, iż niepodległe Kosowo to najlepszy sposób rozwiązania konfliktu, bardzo przychylnie wypowiadając się o nowym państwie. Stany Zjednoczone uznały Kosowa dzień po proklamacji niepodległości, a krótko po wydarzeniach z lutego 2008 roku, otworzyli swoją Ambasadę¹⁸.

Obecny status Kosowa niepodważalnie został osiągnięty z pomocą Waszyngtonu, jednak w stosunkach międzynarodowych bardzo trudno o altruistyczne relacje, zarazem marginalizując własne interesy. Ameryka jest największym sojusznikiem i wsparciem dyplomatycznym dla Kosowa. Ponadto Amerykanie szkolą kosowskie siły zbrojne oraz wspomagają dość nikłą gospodarkę tego kraju.

¹⁷ http://wyborcza.pl/1,75399,17073178,Kosowo___zamorski_stan_USA_na_Balkanach.html [dostęp: 14.07.2019].

¹⁸ P. Sierpień, *Działania USA w Kosowie*, <http://www.psz.pl/116-bezpieczenstwo/przemyslaw-sierpien-dzialania-usa-w-kosowie> [dostęp: 14.07.2019].

Moskwa – stały sojusznik Belgradu

Pierwszym, poważnym państwem nieakceptującym Kosowa jest Rosja. Taka decyzja nie pozostawia wątpliwości, z powodu bliskiej współpracy Belgradu i Moskwy. Na przestrzeni lat, a także dzięki historycznym uwarunkowaniom te dwa narody blisko ze sobą współpracują, a przede wszystkim wspierają wzajemnie w polityce globalnej. Oczywiście, prócz tradycyjnego wsparcia wzajemnego Serbii i Rosji, powodem zainteresowania się kosowskim problemem ze strony rosyjskiej, był z pewnością fakt zwiększonego zaangażowania i dominacji NATO w tej części świata¹⁹. Ważną informacją, uświadamiającą jak blisko na Bałkanach było konfliktu na skalę światową, jest głosowanie z początku 1999 roku, podczas którego parlament rosyjski przegłosował rezolucję zapowiadającą pomoc dla Serbów, w przypadku natowskiego ataku, nie uściślając zakresu ani sposobu napływającego wsparcia²⁰. Pierwszą reakcją rozgniewanego Borysa Jelcyna było nawet, zagrożenie włączenia się Moskwy w konflikt zbrojny po stronie Serbów, stając w opozycji do NATO. W burzliwym okresie Rosjanie zdecydowali się nawet na zamrożenie swoich stosunków z Sojuszem Północnoatlantyckim. Z drugiej strony wspomnieć należy o inicjatywie z jaką wyszła Republika Rosyjska. Jako mediatora w rozmowach ze Slobodanem Miloševiciem, Rosjanie wyznaczyli ówczesnego premiera – Jewgienija Primakowa. Celem rozmów rosyjsko-serbskich było znalezienie rozwiązania pokojowego dla konfliktu kosowskiego. Niestety, jak brutalnie zweryfikowała to historia – na próżno²¹. Zaangażowanie Kremla w próbę załagodzenia konfliktu podjęli Niemcy. Misji podjął się kanclerz Gerhard Schröder, który negocjował z wysłannikiem strony rosyjskiej – Wiktoorem Czernomyrdinem.

Niemiecka inicjatywa pozwoliła na złagodzenie napięć i osiągnięcie względnej stabilizacji w relacjach na linii NATO-Rosja. Dyplomacja niemiecka dzięki zabiegowi włączenia w proces pokojowy Kremla, otworzyła drogę do wprowadzenia sił KFOR na sporne terytorium²². Kolejne wydarzenia w Kosowie, potwierdziły jednak dość trwałe różnice w prowadzonej polityce, rozbieżnościach, punktach

¹⁹J. Hartmann, *Kosovo: Rußland will Einfluß*, „Die Welt”, 1998.

²⁰ M. Kosman, *Problem Kosowa w polityce europejskiej w latach 1998–2013. Rola Unii Europejskiej i Niemiec*, Rocznik Integracji Europejskiej, nr 7/2013, s. 185.

²¹ <https://www.pb.pl/zmarl-byly-premier-rosji-jewgienij-primakow-797546> [dostęp: 14.07.2019].

²² M. Kosman, *op. cit.*, s. 185.

zapalnych konfliktu i planach rozwiązania nowego konfliktu między UE a Rosji, i to, iż mimo niewielkiej współpracy wydawać by się mogło zmierzającej do zacieśnienia stosunków.

Wydarzeniem zaskakującym i pokazującym różnice między stronami, było ryzykowne i stanowcze opanowanie lotniska w Prisztinie przez rosyjskich żołnierzy, którzy uprzedzili siły NATO i w nie chcieli wpuścić wojsk pod dowództwem amerykańskiego gen. Wesleya Clarka. Generał rozkazał nawet siłom brytyjskim oraz francuskim przejścia spornego lotniska siłą. Wybuch konfliktu rosyjsko-natowskiego powstrzymali dowódcy gen. Clarka, poprzez odmówienie wykonania rozkazu. Zdawali oni sobie sprawę, że stanęli o krok przed konfliktem światowym i jakie konsekwencje może mieć wtargnięcie sił Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego²³. Przyczyną zajęcia Portu lotniczego im. Adema Jashariiego, było odmówienie Rosji możliwości samodzielnego nadzoru nad jednym z sektorów. 11 czerwca 1999 roku, zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami na linii NATO-Jugosławia zakończyła się interwencja w obronie Kosowa. Od tamtego momentu na spornym obszarze stacjonować miały siły Sojuszu Północnoatlantyckiego wspólnie z Rosją. Moskwa bardzo nie chciała odgrywać roli koalicjanta w zarządzaniu danym sektorem i dążyła do samodzielnej władzy w jednym z sektorów.

W chwili gdy Zachód odmówił oddania wyznaczonego obszaru w ręce rosyjskie, proponując wspólną kontrolę nad dystryktami, zdenerwowany Kreml zareagował w sposób gwałtowny i niebezpieczny. Przedstawiciele NATO tłumaczyli decyzję ryzykiem trwałego podziału między narodowość z południa Kosowa – albańską oraz północną - serbską. Prognozowano, że Rosjanie będą działali – w przeciwieństwie do Unii nie tylko na rzecz podziału narodowościowego spornego terytorium, lecz również – ze względu na relacje z Serbią – będą wspierali ingerencję Belgradu w stracone terytorium. Po wydarzeniu na lotnisku Europa osiągnęła konsensus ze stroną rosyjską. Strona europejska wyraziła zgodę na rozmieszczenie rosyjskich wojsk, w sposób niepodlegający zwierzchnictwu

²³ <https://wiadomosci.wp.pl/interwencje-zbrojne-moskwy-6038672493134977g/6> [dostęp: 14.07.2019].

natowskiemu. Dzięki temu Rosjanie osiągnęli swego rodzaju niezależność, ocenianą jako ich skromne zwycięstwo w kwestii Kosowa²⁴.

Reakcje państw Unii Europejskiej

W odniesieniu do Kosowa trudno mówić o wspólnej polityce zagranicznej UE. Ze względu na rozbieżności pomiędzy państwami członkowskimi, unijne instytucje nie zabrały oficjalnego stanowiska. Większość państw UE uznało bałkański twór jako nowe państwo, jednakże nie wszystkie. Niniejszy rozdział, stanowiący najważniejszą część pracy zobrazuje i przybliży czynniki oraz stanowiska państw, które odrzuciły Kosowo. Ważne jest, aby wskazać kontrast, między – z założenia wspólną polityką UE, a jednak odmiennymi stanowiskami i czynnikami warunkującymi brak aprobaty wobec Republiki Kosowa. Zagłębiając się w analizę i zrozumienie intencji, warto wyszczególnić wszystkie grupy i stanowiska wobec Kosowa.

Szczególnym przedmiotem rozważań w tym podrozdziale są reakcje państw Unii Europejskiej nieakceptujących Kosowa, a także możliwe okoliczności determinujące takie stanowisko. Rozszerzając nieco w niniejszej pracy przyjętą terminologię, opisaną wyżej, istotne jest wyjaśnienie, na czym polega powyższa neutralność.

W pierwszej kolejności warto przybliżyć stanowiska członków UE, którzy odgrywają największą rolę na arenie międzynarodowej: Wielkiej Brytanii, Francji oraz Niemiec. Te państwa bardzo szybko uznały Kosowo. Niemcy bardzo aktywnie uczestniczyli w rokowaniach pokojowych na Bałkanach, stąd decyzja o akceptacji nie była zaskoczeniem. Uznanie to miało charakter bezwarunkowy²⁵. Również rządy francuski oraz brytyjski szybko oraz w sposób stanowczy uznały państwowość Kosowa. Jasna i stanowcza postawa USA oraz najsilniejszych państw UE

²⁴ Ibidem.

²⁵ O czym świadczy wypowiedź ówczesnego rzecznika niemieckiego rządu Ulricha Wilhelma: „Gabinet w Berlinie podjął decyzję w sprawie prawno-międzynarodowego uznania Republiki Kosowo oraz nawiązania z tym państwem stosunków dyplomatycznych” <https://www.dw.com/pl/berlin-uznaje-kosowo/a-3139126-0> [dostęp: 14.07.2019].

wyznaczyła drogę ich mniejszym sojusznikom. Wynika to najprawdopodobniej, z przede wszystkim braku rzutujących i istotnych problemów mniejszościowych w ich granicach oraz prowadzonej wspólnej polityki. Kosowo było postrzegane jako pole do realizacji interesów największych państw Zachodu. Stanowisko tych państw jest także podyktowane przeciwnym ruchem ze strony Federacji Rosyjskiej. W sytuacji gdy Rosja odrzuciła Kosowo, a jej relację z Belgradem określić można mianem dobrych, powyższa trójka państw musiała zareagować w ten sposób, aby jej interesy nie zostały naruszone.

W ślad za największymi państwami Wspólnoty, podążyła zdecydowana większość państw. Statystycznie rzecz ujmując, zdecydowanie większość (23 z 28) państw członkowskich Unii Europejskiej, m.in. Polska. Polski rząd uznał Kosowo w niecałe dziesięć dni od jednostronnej proklamacji. Jednakże, istotne jest wskazanie różnic w opinii na temat uznania, między polskim rządem na czele z Donaldem Tuskiem, a urzędującym prezydentem Lechem Kaczyński. Ówczesny prezydent, podczas wizyty w Belgradzie skomentował zaistniałą sytuację słowami "Polski rząd uznał niepodległość Kosowa, ale nie ukrywam, że zdarzyło się to w warunkach, gdy prezydent i premier nie mieli tożsamego stanowiska w tej kwestii. Z drugiej strony, demokratycznie wybrany rząd mojego kraju miał prawo do takiej decyzji". Głowa państwa potwierdziła wyraziła oficjalnie poparcie stanowiska serbskiego²⁶.

Gremium państw uznających, oprócz wymienionych wyżej składa się z: Austrii, Belgii, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Holandii, Irlandii, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Malty, Portugalii, Słowenii, Szwecji, Węgier oraz Włoch²⁷. Grupę państw nieuznających Kosowa stanowią: Hiszpania, Cypr, Rumunia. Grecja oraz Słowacja. Spośród tych pięciu państw, trzy wyraźnie odmówiły uznania Republiki Kosowa – dziś i w przyszłości, natomiast dwa - Grecja oraz Słowacja nie zajęły oficjalnego stanowiska, przyjmując postawę neutralności, co traktuje się jako brak akceptacji.

Jako, że państwa nieuznające są mniejszością wśród członków UE, ich motywacje zostaną szerzej opisane. Analizując sytuację Bratysławy oraz państw

²⁶ <https://wpolityce.pl/polityka/188300-w-sprawie-kosowa-lech-kaczynski-zdecydowanie-przestrzegal-to-zlamanie-fundamentalnej-zasady-integralnosci-terytorialnej-panstw-czlonkowskich-onz> [dostęp: 14.07.2019].

²⁷ https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_pl [dostęp: 14.07.2019].

bałkańskich należy zwrócić uwagę na dość podobną sytuację historyczną i pewną analogię ustrojową trwającą do lat dziewięćdziesiątych XXI wieku.

Na arenie międzynarodowej Słowaków postrzega się jako sojusznika zachodnich państw Półwyspu Bałkańskiego. Prócz podobnej historii i komunistycznego ustroju Słowaków charakteryzuje również - tak jak państwa bałkańskie - wieloetniczność. Wśród obywateli Słowacji aż piętnaście procent stanowią przedstawiciele mniejszości²⁸. Najliczniejszymi z nich są Węgrzy oraz Rumunii. Sprawami łączącymi oba kraje są także m.in. kwestie mniejszości serbskiej na Słowacji oraz słowackiej w Serbii. Dla Serbów nasi południowy sąsiedzi są politycznym partnerem prawie dwadzieścia lat, od zakończenia konfliktu bałkańskiego. Podobna wielkość państw klasyfikują Belgrad i Bratysławę w gronie europejskich państw małej wielkości²⁹. W swojej polityce zagranicznej Słowacy często zwracają uwagę na terytorium Bałkanów Zachodnich, jako terenów bardzo ważnych i strategicznych na mapie Starego Kontynentu. Nasz południowy sąsiad, mimo upływu ponad jedenastu lat od proklamacji Kosowa, nadal nie uznał jego bytu, lecz jego podejście względem Kosowa definiujemy jako przyjazne, nienacechowane wrogością i wyraźnym odrzuceniem. Dobrze ilustruje to wypowiedź m.in. ministra spraw zagranicznych słowackiego rządu - Miroslava Lajčáka, w niedawnej rozmowie z szefem czeskiej dyplomacji – Tomaszem Petrziczkim, który określił relację jako podtrzymującą rozmowy i relacje na poziomie obywatelskim i politycznym, mimo braku oficjalnego uznania³⁰, choć w innych rozmowach wyraziście podkreślając nieuznanie nowego tworu państwowego³¹. W niedalekiej przyszłości nie ma większych szans na zmianę stanowiska, a słowa ministra Lajčáka to jedyny z symptomów świadczący o względnej neutralności Słowaków wobec Kosowa, choć bardziej można interpretować te słowa jako bardzo dobry i sprytny zabieg dyplomatyczny. Oficjalny status sojusznika Serbów oraz własne problemy

²⁸ <http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Wschodnioznawstwo/Wschodnioznawstwo-r2007-t1/Wschodnioznawstwo-r2007-t1-s71-81/Wschodnioznawstwo-r2007-t1-s71-81.pdf> , s. 71 [dostęp: 14.07.2019].

²⁹ <https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/6324/Wsp%C3%B3%C5%82czesna%20S%C5%82owacja.pdf?sequen>, s. 323 [dostęp: 14.07.2019].

³⁰ <https://wpolityce.pl/swiat/463449-szansa-na-naprawienie-krzywdy-serbii-w-sprawie-kosowa>. [dostęp: 14.07.2019].

³¹ <https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/6324/Wsp%C3%B3%C5%82czesna%20S%C5%82owacja.pdf?sequen> , s.325, 326 [dostęp: 14.07.2019].

separatystyczne Bratysławy to dwa bardzo poważne argumenty przeciwko uznaniu nowej Republiki. Najpoważniejsze problemy narodowościowe związane są z mniejszością węgierską, stanowiącą aż dziesięć procent populacji zamieszkującej terytorium Słowacji. Hipotetyczne wyrażenie aprobaty dla powstania Kosowa, oznaczałoby polityczne odwrócenie prowadzonej polityki w stosunku do Belgradu, a także przyzwolenie, identyczne jak w przypadku Hiszpani - na separatystyczne dążenia na własnej ziemi.

Bardzo podobny problem narodowościowy dotyka również Rumunię, w której także konflikt władz z mniejszością węgierską determinują jej podejście względem Prisztiny. Nieco mniej niż na Słowacji, bo około siedmiu procent stanowi węgierska mniejszość w Rumunii. Stanowisku Bratysławy oraz Bukaresztu oficjalnie nie akceptuje Kosowa, z przyczyn prawnych, lecz głównym powodem, o którym nie mówi się oficjalnie jest właśnie problem mniejszości węgierskiej. Akceptacja Kosowa dałaby asumpt dla dążeń Węgrów, aby wyodrębnić się z granic, odpowiednio – Słowacji oraz Rumunii³².

Opisywana grupę uzupełnia Cypr. Cypryjczycy zmagają się z problemem mniejszości tureckiej. Terytorium wyspy podzielone jest na Republikę Cypru oraz Turecką Republikę Cypru (Cypr północny). Warto zaznaczyć, że część turecka nie jest uznawana przez opinię międzynarodową, stąd nie posiada praw wspólnoty UE, w przeciwieństwie do części północnej ³³. Cypryjczycy dołączyli do Unii Europejskiej wraz z m.in. Polska pierwszego maja 2004 roku. W stosunku do Kosowa, stanowisku Cypru jest od początku istnienia. Republika Cypru budzi sprzeciw Cypru, a wynika to z faktu konfliktu z mniejszością turecką zamieszkującą Cypr północny. Ewentualne uznanie Kosowa, które przez Cypryjczyków postrzegane jest jako nieprawne, doprowadziłoby do eskalacji i zaostrzenia konfliktu z Turkami z północy wyspy. Dałoby to niepodważalny argument i dla uznania tej części wyspy przez Cypr. Jak wynika z wypowiedzi minister spraw zagranicznych Cypru – Erato Kozaku-Markullis, parę dni po proklamacji niepodległościowej Kosowa: „Cypr nie

³² <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/swiat-podzielony-ws-kosowa,49551.html>
[dostęp: 14.07.2019].

³³ <https://www.cypr.link/historia/> [dostęp: 14.07.2019].

uzna nigdy niepodległości Kosowa, która prawnie jest nieważna i stanowi pogwałcenie integralności terytorialnej Serbii”³⁴.

Przypadek Grecji traktować można nieco inaczej. Ich polityka grała trochę na zwłokę względem udzielenia aprobaty dla Kosowa³⁵. Warto zwrócić również uwagę na prognozę jednego z politologów w źródle, który zakładał, iż jesienią roku 2015 Grecja zaakceptuje Kosowo, jednak patrząc z perspektywy ponad czterech lat, jego prognozy się nie potwierdziły³⁶. Państwo Półwyspu Peloponeskiego zakładało uznanie Kosowa w pierwszej kolejności i dopiero potem dojście do porozumienia z Macedonią. Do niedawna najważniejszym problemem na arenie międzynarodowej dla Greków był status, a dokładniej nazewnictwo Macedonii. Mianowicie, Grecy na wszelki możliwy sposób blokowali integrację Macedonii z Unią Europejską oraz NATO, wiele lat również Ateny utrzymywały nałożone embargo na Macedończyków. Negatywne stosunki wynikały z oficjalnej nazwy tego państwa – będącej nie do przyjęcia dla Aten. Republika Grecka podnosiła wielokrotnie argument, iż Macedonia to kraina historyczna należąca do Grecji, a nie państwo, więc Grecy nie wyrażają zgody na stosowanie takiego nazewnictwa, czego skutkiem było stosowanie w oficjalnych stosunkach wielostronnych nazwy Była Jugosłowiańska Republika Macedonii (FYROM). Można mniemać, iż Grecy traktowali kwestie uznania Kosowa instrumentalnie, jako kartę przetargową, w kontekście konfliktu z Macedonią. Jednakże, z upływem czasu doszło do sytuacji odwrotnej do opisywanej powyżej. Grecy doszli do porozumienia, po dwudziestu ośmiu latach sporów z dawną już Macedonią i od 12 lutego 2019 roku dawna Macedonia to Macedonia Północna³⁷.

Brak akceptacji ze strony Hiszpanii wzmaga wiele kontrowersji, ponieważ państwo to boryka się z dużym problemem, jakim jest separatyzm na północy oraz północnym-wschodzie swojego terytorium. Z pewnością, nowo powstałe państwo, zwłaszcza powstałe w Europie dało argument w walce o suwerenność i odłączenie

³⁴ <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/swiat-podzielony-ws-kosowa,49551.html> [dostęp: 14.07.2019].

³⁵ <https://www.euractiv.pl/section/demokracja/news/grecja-uzna-kosowo/> [dostęp: 14.07.2019].

³⁶ Ibidem.

³⁷ <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/1779974,1,grecja-zgadza-sie-na-porozumienie-z-macedonia.read> [dostęp: 14.07.2019].

się od największego kraju na Półwyspie Iberyjskim dwóm separatystycznym regionom, leżącemu na północy Kraju Basków, oraz nieco dalej – na północnym-wschodzie Katalonii. Królestwo Hiszpanii – w przypadku akceptacji nowego bałkańskiego tworu, niejako wydałoby zgodę i udzieliło poparcia separatystycznym dążeniom. Oficjalne stanowisko hiszpańskiego rządu zaprzecza by, brak akceptacji Kosowa związany był ze spornym terytorium na północy kraju, tłumacząc sceptycyzm względem Kosowa regulacjami prawnymi.

Reasumując, przedstawione stanowiska państw nieuznających, wyodrębnić możemy pomniejszą grupę którą jeszcze nie zdecydowała, lecz w świetle Prawa Międzynarodowego – nie akceptuje nowego bałkańskiego kraju.. Własne problemy narodowościowe i dążenia tych mniejszości do wyodrębnienia się z granic opisywanej grupy są najważniejszym powodem nieakceptacji Kosowa. Oczywiście, oficjalne stanowisko Nikozji, Madrytu, Aten, Bukaresztu oraz Bratysławy powołuje się przede wszystkim naruszeniem prawa, a także zaznacza fakt, iż wyodrębnienie granic Kosowa nastąpił z terytorium już istniejącego państwa, co jest sporym naruszeniem i traktowane jest jako jednostronny akt niepodległościowy. Wydaje się jednak, że prawdziwa przyczyna leży na terytorium tych państw. Akceptacja Kosowa uruchomiłaby lawinę dążeń mniejszości zamieszkujących te państwa do niepodległości. Wymieniona grupa akceptując Kosowo zmuszona byłaby do poważnych negocjacji z mniejszościami, które otrzymałyby potężny bodziec i poważny argument aby przekonać opinię międzynarodową oraz te państwa, iż ich dążenia nie są bezpodstawne. Precedens Kosowa byłby czynnikiem mogącym obrócić obecny ład europejski o co najmniej kilka nowych tworów. Postawa ościennych państw podyktowana była sprzyjaniem albańskim interesom lub chęcią współpracy z UE, w związku na uczestnictwo w procesach integracyjnych.

Stosunki Republiki Kosowa z sąsiadującym państwami

Państwo serbskie to jedyny z sąsiadów – co zrozumiałe nieakceptujący Kosowa. Pozostałe kraje ościenne: Czarnogóra, Macedonia Północna³⁸ oraz

³⁸<https://web.archive.org/web/20081012062453/http://www.iht.com/articles/ap/2008/10/09/europe/EU-Montenegro-Kosovo-Serbia.php>. [dostęp: 14.07.2019].

Albania³⁹ – w przeciwieństwie do Serbii, uznały niepodległość Kosowa. Bardzo szybko po wydarzeniach z dnia 17 lutego 2008 roku dwóch z czterech sąsiadów nawiązało stosunki dyplomatyczne z Kosowem. Albania, już 19 lutego 2008 roku, a więc dwa dni po proklamacji niepodległościowej, a dzień po uznaniu Kosowa, w Prisztinie oficjalnie posiadała już swoją ambasadę. W stolicy najbliższego obywatelom Kosowa państwie – Tiranie, powstała oczywiście placówka reprezentująca interesy obywateli nowego państwa. Prócz południowo-zachodniego sąsiada, stosunki dyplomatyczne nawiązała także Macedonia Północna, w październiku roku 2008. W przypadku Serbii nie ma mowy o akceptacji Kosowa, a nawiązanie jakichkolwiek relacji dyplomatycznych jest na ten moment abstrakcyjną i odrealnioną kwestią. Informacją wartą podkreślenia jest status relacji kosowsko-czarnogórskich. Czarnogóra uznała Kosowo, a decyzja wywołała spore oburzenie w Serbii, lecz do dziś czyli, po ponad jedenastu latach oba państwa nie nawiązały relacji dyplomatycznych.

Uznanie niepodległości Kosowo w ujęciu teorii stosunków międzynarodowych

Analizując status Kosowa, warto odnieść się szczegółowiej do problematyki uznania w prawie międzynarodowym. Zgodnie z przyjętą w środowisku definicją, „uznanie międzynarodowe to akt prawny, w którym podmiot prawa międzynarodowego (państwo lub organizacja międzynarodowa) stwierdza istnienie pewnych faktów oraz przyznaje im określone znaczenie prawne. Przedmiotem uznania może być państwo, rząd, powstańcy, strona wojująca, naród”⁴⁰.

Uznanie międzynarodowe tylko potwierdza ten stan *ex tunc*. Zatem według teorii deklaratoryjnej, uznanie ma charakter wtórny względem spełnienia kryteriów państwowości określonych prawem i zwyczajem międzynarodowym, należy ocenić czy państwo spełniło te przesłanki. Z teoretycznego i prawnomiędzynarodowego punktu widzenia, można podzielić państwa na uznające i nieuznające nowego

³⁹ <https://www.reuters.com/article/us-kosovo-serbia-albania/albania-recognizes-independent-kosovo-idUSL1865943420080218> [dostęp: 14.07.2019].

⁴⁰ R. Bierzanek, J. Symonides, *Prawo międzynarodowe publiczne*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, wydanie zmienione VIII, Warszawa, 2005, s. 28 [dostęp: 14.07.2019].

tworu⁴¹. Warto jednak podkreślić, że w doktrynie pojawia się rozróżnienie na uznanie *de facto* oraz *de iure*. Co więcej, uznanie można dzielić ze względu na jego formę na wyrażne i dorozumiane⁴². Uznanie *de iure* jest uznawane za bezwarunkowe, ostateczne i definitywne. Z takiego uznania nie można się wycofać. Uznanie *de facto* może zostać dokonane pod jakimś warunkiem i ma zwykłe miejsce, gdy nowy twór nie spełnia wszystkich kryteriów koniecznych by uznać je za państwo. Uznanie to jest odwoływalne.⁴³ Mimo pewnych warunków, które państwo powinno spełnić, aby być członkiem stosunków na żadnej ze stron nie spoczywa konieczność aprobaty i akceptacji nowego tworu. W dużej mierze jest to decyzja czysto polityczna, opierająca się na własnych korzyściach, relacjach z zainteresowanymi uznaniem bądź odrzuceniem sojusznikami państw. Procesy zachodzące na scenie międzynarodowej cechują się dużym dynamizmem, a pojęcie altruizmu jest co do zasady obce jej uczestnikom.

Niezbędne jest tutaj wskazanie na dwie zasadnicze teorie definiujące rolę uznania przez inne podmioty stosunków międzynarodowych dla bytu państwa. Teoria konstytutywna opiera się na założeniu, iż uznanie istnienia państwa uzależnione jest od jego uznania w środowisku międzynarodowym, przez uczestników stosunków międzynarodowych, do których zaliczamy: narody, państwa, organizacje międzynarodowe, struktury oraz siły transnarodowe⁴⁴.

Można postawić pytanie, czy uznanie międzynarodowe Kosowa jest wystarczające dla przyznania mu statusu państwa w świetle tej teorii. Należy zaznaczyć, że brakuje jednak precyzyjnych przesłanek oraz kryteriów, jaka liczba państw musi uznać twór geopolityczny, by jego byt został prawnie zatwierdzony. Grupa państw, które Kosowa nie uznały jest politycznie różnorodna. Jak wskazano wyżej, niektóre państwa swojego stosunku do Kosowa nie określiły wprost⁴⁵,

⁴¹ <https://www.euractiv.pl/section/demokracja/news/grecja-uzna-kosowo/> [dostęp: 14.07.2019].

⁴² M. Daniluk, *Problem uznania rządu w prawie międzynarodowym na przykładzie uznania libijskiej Narodowej Rady Tymczasowej*, Studia Iuridica Lublinensia nr 20/2013, s. 122.

⁴³ P. Rejs, *Naddniestrze, Kazus Naddniestrza – próba zrozumienia* Zeszyty Naukowe Prawa Konstytucyjnego, nr 1(4)/2014, z.5, s. 35.

⁴⁴ J. Kukułka, *Wstęp do nauki o stosunkach międzynarodowych*, Aspra-JR, Warszawa 2003, ss. 99-115.

⁴⁵ <https://wiadomosci.wp.pl/kto-poprze-a-kto-nie-uzna-niepodleglosci-kosowa-6037094548669569a> [dostęp: 14.07.2019].

jednocześnie wypowiadając się pozytywnie o nowym tworze. Część państw nie określiło swojego stosunku do Kosowa, milcząc w tej kwestii, inna zaś grupa wyraźnie stwierdziła, że odrzuca Kosowo. Zdecydowana większość państw UE, a także państw poza Wspólnotą uznała Kosowo. Na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych państwa akceptujące stanowią czterdzieści dziewięć procent ogółu⁴⁶.

Zgodnie z drugą z teorii – deklaratoryjną – nowo powstający twór państwowy nie wymaga żadnego uznania innych członków stosunków międzynarodowych. Powstanie państwa jest samoistne, konieczne dla jego zaistnienia jest spełnienie kryteriów prawnych i faktycznych. W tym kontekście, należy rozważyć, czy w odniesieniu do Kosowa możliwe było zastosowanie prawa do samostanowienia. Wywołuje to poważne wątpliwości. W klasycznym ujęciu prawo to przysługują narodom, które nie posiadają własnego państwa. Prawo to przysługuje wyłącznie narodowi, a nie jakiegokolwiek innej grupie narodowej czy etnicznej⁴⁷. Za naród uważa się grupę ludności, która jest związana z określonym terytorium (przynajmniej historycznie), posiada wiele cech odróżniających ją od innych grup ludności, własną świadomość i wolę wspólnego kontynuowania tej odrębności.

W przypadku mieszkańców Kosowa można się zastanawiać, czy stanowią oni naród. Wskazuje się, iż są to w istocie Albańczycy, którzy posiadają już własne państwo.

To z kolei wywołuje wątpliwość co do spełnienia kolejnego kryterium – nieposiadania własnego państwa przez naród chcący skorzystać z prawa do samostanowienia. Można zastanawiać się, czy w istocie nie mamy do czynienia ze sztucznie wykreowanym narodem, ze względu na potrzebę uzasadnienia uznania ogłoszenia niepodległości. Jak wskazano w akapitach poprzedzających, państwowy byt Republiki Kosowa wywołuje wątpliwości w świetle przytoczonych teorii. Kluczowe w stosunkach międzynarodowych nie są twarde reguły prawne, lecz praktyka polityczna, w szczególności realizacja interesów największych mocarstw.

⁴⁶ <https://pl.sputniknews.com/infografika/2019082710962371-miedzynarodowy-status-prawny-kosowa/> [dostęp: 14.07.2019].

⁴⁷ Zeszyty Naukowe Prawa Konstytucyjnego, Rejs.

Kazus Kosowa jest przykładem skomplikowanym i jego interpretacja nie jest jednoznaczna. Nowopowstała republika powstała z wydzielenia fragmentu innego państwa, co budzi spore kontrowersje, a reakcja świata, w której zdecydowana mniejszość państw nie uznaje Kosowa stanowi niejako przyzwolenie na takie procesy. Budzi to wątpliwości ekspertów, a wielowątkowość takiego uznania jest tematem bardzo obszernym, nadającym się na szczegółowe opisanie na kilkanaście stron.

Zakończenie

Celem niniejszego rozdziału było wielopłaszczyznowe przedstawienie kazusu Kosowa. Informacje historyczne, demograficzne i geograficzne nakreśliły kontekst i genezę sporu serbsko-kosowskiego. Dość obszerny wstęp pozwolił szerzej i bardziej przekrojowo spojrzeć na analizowaną problematykę. Kluczową kwestią dla bytu Republiki Kosowa na arenie międzynarodowej było jego uznanie przez licznych uczestników stosunków międzynarodowych. Podsumowując rozważania na temat uznawania niepodległości Republiki Kosowa, warto wskazać na pewną tendencyjność podejść graczy areny stosunków międzynarodowych - reakcje na ogłoszenie niepodległości przez Kosowo były wyraźnie determinowane przyczynami politycznymi.

W przypadku większości państw NATO przypominały swego rodzaju efekt domina. Pierwszym elementem „układanki” były Stany Zjednoczone, niejako wytyczające swoim europejskim sojusznikom drogę do uznania. Zdecydowanie należy pamiętać, iż w stosunkach międzynarodowych nie istnieje pojęcie altruizmu. Każde państwo w podjęciu decyzji na międzynarodowym forum musi zważać na konsekwencje takiej decyzji. Kraje decydujące się zaakceptować bądź odrzucić przyjęcie nowego organizmu państwowego rozważyły aspekty pozytywne i negatywne takiej decyzji. W przypadku państw, których uznanie Kosowa miało

charakter *de facto*, niewykluczone jest wycofanie się z tej decyzji, co obecnie jest rozważane przez Republikę Czeską⁴⁸.

Pierwszym czynnikiem warunkującym nieuznawania państwowości Kosowa są bliskie i historyczne relacje dwóch państw – Serbii oraz Rosji. Moskwa, największy sojusznik Serbów, mimo odrzucenia nowego kraju, powoływała się na jego kazuś w kontekście własnych konfliktów. W ten sposób, rosyjska machina propagandowa uzyskała silne argumenty do uzasadniania działań w Gruzji, Naddniestrzu, na wschodzie Ukrainy i Krymie. W przypadku państw, które nie uznały Kosowa jako nowego państwa, pierwszym powodem braku uznania – kluczowe w przypadku Hiszpanii czy Cypru – jest borykanie się z dążeniami separatystycznymi mniejszości na terytorium własnego państwa. Oddzielnie należy potraktować Grecję, traktującą Kosowo jako kartę przetargową w prowadzonej przez siebie polityce względem Macedonii.

Powstanie Republiki Kosowa była wydarzeniem bezprecedensowym, jako pierwsza zmiana granic w Europie wynikająca z powodów etnicznych i nierealizowana w ramach prawa wewnętrznego państwa federacyjnego, a do tego dokonywana przy sprzeciwie rządu centralnego państwa, w granicach którego był tworzony nowy organizm. Wiele aktów uznania zawierało wyraźną deklarację, że nie może ono być uznawane za precedens. Faktycznie jednak nieuniknioną konsekwencją międzynarodowego uznania niepodległości Kosowa było rozbuchanie dążeń separatystycznych w innych miejscach kontynentu i danie usprawiedliwienia chcącym dokonywać kolejnych, nawet siłowych zmian granic w Europie.

⁴⁸ <https://www.tvp.info/44354932/czechy-moga-wycofac-uznanie-dla-kosowa> [dostęp: 14.07.2019].

Bibliografia

1. Bierzanek, R., Symonides, J., *Prawo międzynarodowe publiczne*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, wyd. VIII, Warszawa, 2005.
2. Daniluk, M., *Problem uznania rządu w prawie międzynarodowym na przykładzie uznania libijskiej Narodowej Rady Tymczasowej*, Studia Iuridica Lublinensia nr 20/2013.
3. Hołowacz B., *Przyczyny secesji Czarnogóry od Serbii i jej wpływ na integrację z Unią Europejską* [w:] *Bałkany u progu zjednoczonej Europy*, red. P. Czubik, Kraków 2008.
4. <http://www.national-geographic.pl/blogi/archiwum/kosowo-w-poszukiwaniu-serbskich-klejnotow-w-metochii>.
5. http://www.zamki.name/bitwy/bitwa_na_kosowym_polu_1389.html.
6. http://wyborcza.pl/1,75399,17073178,Kosowo___zamorski_stan_USA_na_Balkanach.html.
7. <https://countrymeters.info/en/Kosovo>.
8. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_pl.
9. <https://pl.sputniknews.com/infografika/2019082710962371-miedzynarodowy-status-prawny-kosowa/>.
10. <https://web.archive.org/web/20081012062453/http://www.iht.com/articles/ap/2008/10/09/europe/EU-Montenegro-Kosovo-Serbia.php>.
11. <https://wiadomosci.wp.pl/interwencje-zbrojne-moskwy-6038672493134977g/6>.
12. <https://wiadomosci.wp.pl/kto-poprze-a-kto-nie-uzna-niepodleglosci-kosowa-6037094548669569a>.
13. <https://wpolityce.pl/polityka/188300-w-sprawie-kosowa-lech-kaczynski-zdecydowanie-przestrzegal-to-zlamanie-fundamentalnej-zasady-integralnosci-terytorialnej-panstw-czlonkowskich-onz>.
14. <https://wpolityce.pl/swiat/463449-szansa-na-naprawienie-krzywdy-serbii-w-sprawie-kosowa>.

15. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html>.
16. <https://www.cypr.link/historia/>.
17. <https://www.dw.com/pl/berlin-uznaje-kosowo/a-3139126-0>.
18. <https://www.euractiv.pl/section/demokracja/news/grecja-uzna-kosowo/>.
19. <https://www.pb.pl/zmarl-byly-premier-rosji-jewgienij-primakow-797546>.
20. <https://www.reuters.com/article/us-kosovo-serbia-albania/albania-recognizes-independent-kosovo-idUSL1865943420080218>.
21. <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/swiat-podzielony-ws-kosowa,49551.html>.
22. <https://www.tvp.info/44354932/czechy-moga-wycofac-uznanie-dla-kosowa>.
23. J. Hartmann, *Kosovo: Rußland will Einfluß*, „Die Welt”, 1998.
24. Jagiełło, A., *Wybrane aspekty relacji słowacko-serbskich na tle słowackiej polityki zagranicznej wobec Bałkanów Zachodnich* [w:] *Współczesna Słowacja. Sytuacja wewnętrzna i pozycja międzynarodowa*, red. E. Pałka, Wrocław 2010.
25. Kosienkowski, M., *Nadniestrzańska Republika Mołdawska. Determinanty Przetrwania*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010.
26. *Kosovo Declaration of Independence*, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/Dek_Pav_e.pdf?fbclid=IwAR0SMY7ubiEc_IZ0rdjJZH-eLhZ0Md1-IQTSx-8PFMqKF4WhgUbsuDNRWco.
27. Kukulka, J., *Wstęp do nauki o stosunkach międzynarodowych*, Aspra-JR, Warszawa 2003.
28. M. Kosman, *Problem Kosowa w polityce europejskiej w latach 1998–2013. Rola Unii Europejskiej i Niemiec*, *Rocznik Integracji Europejskiej*, nr 7/2013.
29. Pałka, E., *Problematyka narodowościowa na Słowacji: wybrane zagadnienia*, *Wschodnioznawstwo* nr 1/2007.
30. Rejs, P., *Naddniestrze*, *Zeszyty Naukowe Prawa Konstytucyjnego* nr 1(4)/2014.